

УДК: 336.368

Чкан І. О., кандидат економічних наук, старший викладач

Таврійський державний агротехнологічний університет

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

Стаття присвячена визначенню основних факторів, які впливають на фінансову стійкість страхових компаній та визначенню критеріїв її забезпечення. Визначено, що на фінансову стійкість страховика впливають фактори як внутрішнього, так і зовнішнього походження, різних як за характером, так і за ступенем впливу. Забезпечення фінансової стійкості страхових компаній залежить від збалансованості та стабільності всього національного інституту страхування, успішного залучення страховиками іноземних інвестицій на міжнародному ринку капіталів, модернізація та пристосування до вимог суспільства власного бізнесу.

Ключові слова: страхування, страховий ринок, страхова компанія, фінансова стійкість, фактори впливу.

Чкан И. А. Обеспечение финансовой устойчивости страховых компаний / Таврический государственный агротехнологический университет, Украина, Мелитополь

Статья посвящена определению основных факторов, которые влияют на финансовую устойчивость страховых компаний, а также определены критерии её обеспечения. Определено, что на финансовую устойчивость страховика влияют факторы как внутреннего, так и внешнего происхождения, разных как по характеру, так и по степени влияния. Обеспечение финансовой устойчивости страховых компаний зависит от сбалансированности и стабильности всего национального института страхования, успешного привлечения страховиками иностранных инвестиций

на международном рынке капиталов, модернизация и приспособление к условиям общества собственного бизнеса.

Ключевые слова: страхование, страховой рынок, страховая компания, финансовая устойчивость, факторы влияния.

Chkan I. Ensuring the financial stability of the insurance companies / Tavria state agrotechnical University, Ukraine, Melitopol

The article is devoted to determination of the main factors that affect the financial stability of insurance companies, and also defines the criteria for its provision. Determined that the financial stability of the insurer is influenced by factors both internal and external origin, different in nature, and the degree of influence. Ensuring the financial stability of the insurance companies depends on the balance and stability of the whole of the national insurance Institute, the successful raising of the insurer foreign investments in the international capital market modernization and adaptation to the conditions of the society own business.

Key words: insurance, insurance market, insurance company, financial sustainability, factors of influence.

Вступ. Страхування за останні роки стало одним з основних елементів функціонування фінансової системи країни. Сучасні умови розвитку ринкових відносин передбачають перед усім необхідність забезпечення фінансової стійкості страхової компанії. Адже надійність та платоспроможність конкретного страховика пов'язана з фінансовою стійкістю компанії. Саме фінансова стійкість виступає індикатором того, чи зможе страхова компанія в майбутньому виконати свої зобов'язання, а оцінка рівня фінансової стійкості є одним з найбільш важливих завдань при визначенні якості роботи страховика.

Тому забезпечення фінансової стійкості страхової компанії є чи не найбільш пріоритетним завданням її керівників та менеджерів, що безперечно є основною умовою для повноцінного виконання інституту страхування своєї ролі у процесі суспільного відтворення. Залучення коштів у страховий сектор

вимагає від страхових компаній постійного вдосконалення, що проявляється у постійному моніторингу зовнішнього середовища, удосконалення механізмів та методів забезпечення фінансової стійкості, гарантування надійності вкладення коштів та ефективного їх використання та багато іншого.

Фінансова стійкість страховика, критерії її забезпечення і вплив різноманітних чинників на її рівень розглядали в численних наукових працях, як вітчизняні науковці, так і зарубіжні, зокрема: Базилевич В.Д., Барановський О.І., Внукова Н.М., Гвозденко А.А., Добош Н., Залетов А., Заруба О.Д., Осадець С.С., Орланюк-Малицька Л.А., Плиса В.Й., Сухов В.А., Ткаченко Н.В., Шірінян Л. В. та інші дослідники.

Формулювання мети статті та завдань. Метою статті є визначення основних факторів, які впливають на фінансову стійкість страхових компаній та визначення критеріїв її забезпечення.

Виклад основного матеріалу статті. Страхові компанії, як й інші суб'єкти господарювання, функціонують в однакових умовах, а отже піддаються тим самим ризикам. Але одночасно, враховуючи специфіку пропонованих послуг, на них впливають фактори, що притаманні лише страховій діяльності.

Фінансова стійкість страховика – це економічна категорія, що характеризує такий стан його фінансових ресурсів, їхнього розподілу й використання, за якого страхова компанія є платоспроможною і здатною своєчасно й у повному обсязі виконати свої фінансові зобов'язання перед страхувальниками в умовах негативного впливу зовнішніх чинників, спричинених зміною параметрів середовища, в якому вона перебуває, і/або внутрішніх чинників, викликаних реалізацією одного або низки ризиків страховика.

На фінансову стійкість страховика впливають ряд факторів, які можуть мати як внутрішнє, так і зовнішнє походження, різних як за характером, так і за ступенем впливу. При чому варто не упускати такий факт – якщо компанія є фінансово стійкою щодо якогось одного фактора, це не означає, що вона є

такою самою щодо інших факторів. Найчастіше стійкість стосується одного, двох чи декількох факторів. Таким чином, чим більшим є число факторів, стосовно яких вона стійка, тим вищим буде ступінь її фінансової стійкості загалом. До факторів внутрішнього впливу належать ті, якими може управляти сама компанія (наприклад, склад і структура витрат, стратегія компанії щодо витрат, тарифна політика, менеджмент страхової компанії тощо). Зовнішні ж фактори диктуються зовнішнім середовищем і їх вплив компанія вимушена враховувати в процесі своєї роботи (кон'юнктура ринку, інфляція, тривалість звітного періоду, рівень життя населення та попит на страхові продукти тощо). При цьому стійкий фінансовий стан, перш за все, забезпечується правильним регулюванням, прогнозуванням та управлінням.

Таким чином, можна сказати, що основними складовими забезпечення фінансової стійкості страхової компанії є: власний капітал, страхові резерви, перестраховання, інвестиційна діяльність, тарифна політика. Від якості управління ними керівництвом страховика і буде залежати на скільки добре буде почувати себе організація на страховому ринку в тих чи інших умовах. Зміна будь-якого фактора призводить до зміни фінансового стану страхової компанії.

Фінансова стійкість страхової компанії визначається за допомогою аналізу її діяльності, як суб'єкта господарювання, на основі абсолютних та відносних показників та оцінки фінансової стійкості страхової компанії, як суб'єкта фінансового ринку, на основі дотримання належного фактичного рівня статутного капіталу та запасу платоспроможності страховика [1].

Чинники фінансової стійкості страхової компанії як суб'єкта ринку фінансових послуг можна об'єднати наступним чином:

- політика щодо централізованих страхових резервних фондів;
- формування суми фактичного запасу платоспроможності;
- формування нормативного запасу платоспроможності;
- державний нагляд у сфері страхування [4, с.305].

Якщо розглядати джерела формування фінансової стійкості страхової компанії як суб'єкта господарювання, то варто виділити такі:

- обсяг власного капіталу в таких статтях як статутний капітал, резервний капітал, обсяг нерозподіленого прибутку, додатково вкладений капітал;

- обсяг залученого капіталу, а саме обсяг залучених довгострокових та поточних зобов'язань;

- загальна величина прибутку компанії, який формує нерозподілений прибуток;

- обсяг необоротних активів, що впливає на ліквідність та фінансову стійкість страховика;

- обсяг запасів, що характеризує значну частину обсягу оборотного капіталу, які першочергово потребують фінансування;

- загальний обсяг валюти балансу, тобто загальний обсяг фінансових ресурсів організації, що характеризує величину самого страховика і обсяг коштів який обертається [3, с.140].

Сплачений у грошовій формі статутний капітал та інші власні засоби страховика мають забезпечувати проведення планових видів діяльності і виконання зобов'язань, що приймаються ним за договорами страхування [1].

Однією з найважливіших умов забезпечення платоспроможності страховиків є наявність страхових резервів, достатніх для майбутніх виплат страхових сум і страхових відшкодувань. Абсолютна величина коштів, акумульованих у резервах, має постійно збільшуватися разом із зростанням кількості чинних договорів. З настанням страхових випадків має виконуватися нерівність: R_z (резерви) $>$ V_p (виплати) [5].

Серед умов забезпечення фінансової стійкості страхових операцій не можна не назвати вирівнювання розмірів сум, на які застраховані різні об'єкти. Це завдання розв'язується шляхом перестраховання, яке в останні роки практикується дедалі ширше. Передаючи частину ризиків перестраховикові, первинний страховик потрапляє в певну залежність від нього. Оскільки будь-який збиток спочатку покривається первинним страховиком і лише згодом

частково компенсується перестраховиком, неплатежі останнього ставлять під загрозу платоспроможність страхової організації [1].

Фактором впливу на фінансову стійкість страховика є якість його страхового портфеля та його тарифна політика. Важливо досягти такого стану портфеля, щоб відношення договорів, які закінчуються, і новоукладених договорів, як мінімум, дорівнювало 1. Ця умова має поширюватися не тільки на кількість договорів, а й на суму внесків за ними, на страхову суму, величину ризику і тривалість строку страхування.

Правильна структура та величина страхового тарифу дозволяє досягти необхідного балансу між доходами і витратами страхової організації, який і засвідчує фінансову стійкість. Зниження тарифу фактично завищує ефективну кількість договорів, формально (а не реально) зменшує імовірність страхової події, послаблює гарантію безпеки розрахунків. Це призводить до браку ресурсів у страховика і втрати фінансової стійкості [6].

Дедалі зростаюче нагромадження коштів перетворює страхові компанії на потужні інвестиційні інститути, які разом з банками стають найбільшими джерелами інвестиційного капіталу. Об'єктивною основою цього є інверсія страхового циклу, коли страхові внески передують виконанню зобов'язань страховика, завдяки чому в його розпорядженні опиняються значні кошти, які можуть бути ефективно використані для отримання додаткового доходу [1].

Успішна інвестиційна діяльність дозволяє страховій організації:

- по-перше, визначати можливість надання страхових послуг за рахунок формування достатніх обсягів страхових резервів;
- по-друге, забезпечити певною мірою якість страхових послуг і визначати ринкову позицію страховика;
- по-третє, впливати на основні характеристики страхового продукту, насамперед на його вартість і на фактичне виконання зобов'язань страховиком, обумовлене строками страхових виплат;
- по-четверте, дати можливість власникам розвивати свій бізнес і самостійно управляти ним [2].

У сучасних умовах одним із суттєвих зовнішніх макроекономічних факторів впливу на фінансову стійкість страхової компанії є фінансова глобалізація світового ринку страхування. Страхова система України не може відокремитися від впливу процесів фінансової глобалізації, тому має адаптуватися до зовнішньоекономічної динаміки і тенденцій.

Висновки. Підсумовуючи вище наведене, можна стверджувати, що забезпечення фінансової стійкості страхових компаній залежить від збалансованості та стабільності всього національного інституту страхування, успішного залучення страховиками іноземних інвестицій на міжнародному ринку капіталів, модернізація та пристосування до вимог суспільства власного бізнесу.

Забезпечення фінансової стійкості страховика, як суб'єкта господарювання, також полягає у забезпеченні правильного та ефективного співвідношення власного і позикового капіталу для забезпечення фінансової стійкості.

Таким чином, достатній рівень фінансової стійкості страхової компанії, як і всіх суб'єктів господарювання, забезпечує поступальний розвиток економіки країни і стабільність фінансового ринку. При цьому важливо не тільки володіти інформацією про поточний фінансовий стан страховиків, але й мати уявлення про ступінь їх потенційної нараженості на ризики і фінансову стійкість страхових компаній в майбутньому.

Література:

1. Добош Н. Оцінка фінансової стійкості страховика / Н. Добош // Формування ринкової економіки в Україні. – 2009. – №19. – С. 207 – 212.
2. Залетов А. Страхование и перестрахование в Украине // Страховий рейтинг “Insurance Top”. – 2005. – № 1/9.
3. Плиса В. Й. Управління фінансовою стійкістю страховика / В.Й. Плиса // Фінанси України. – 2001. – № 9. – С. 136–143.

4. Сисоєва Л. В. Аналіз фінансових ресурсів та достатності власного капіталу, як рівень фінансової надійності страховика / Л. В. Сисоєва // Економічний простір. – 2010. – №43. – С. 301-312.

5. Супрун А. А. Проблеми управління активами в страхових компаніях України // Фондовый рынок. – 2002. – № 34. – С. 26–30.

6. Шевчук О. Оцінка фінансового стану та ефективності діяльності страхових компаній України // Регіональна економіка. – 2005. – № 11. – С. 137–142.

References:

1. Dobosh N. Otsinka finansovoyi stiykosti strakhovyka / N. Dobosh // Formuvannya rynkovoyi ekonomiky v Ukrayini. – 2009. – #19. – S. 207 – 212.

2. Zaletov A. Strakhovanye y perestrakhovanye v Ukrayne // Strakhovyy reytynh “Insurance Top”. – 2005. – # 1/9.

3. Plysa V.Y. Upravlinnya finansovoyu stiykisty strakhovyka / V. Y. Plysa // Finansy Ukrayiny. – 2001. – # 9. – С. 136–143.

4. Sysoyeva L.V. Analiz finansovykh resursiv ta dostatnosti vlasnoho kapitalu, yak riven' finansovoyi nadiynosti strakhovyka / L. V. Sysoyeva // Ekonomichnyy prostir. – 2010. – #43. – S. 301-312.

5. Suprun A.A. Problemy upravlinnya aktyvamy v strakhovykh kompaniyakh Ukrayiny // Fondovyy rynek. – 2002. – # 34. – S. 26–30.

6. Shevchuk O. Otsinka finansovoho stanu ta efektyvnosti diyal'nosti strakhovykh kompaniy Ukrayiny // Rehional'na ekonomika. – 2005. – # 11. – S. 137–142.